

Álomi, boldog világ *Beszélgetés Gyulai Líviusz grafikusművésszel*

Egyszerre két helyen is van kiállítása. Egyik a Várhegyed Galériában nyílt meg, a másik a Cseh Centrumban, ahol szípkázó animációs filmjeit is bemutatták úgy, hogy a közönség tapssal jutalmazta vidám üzeneteit.

Sajátos hangulatú, bravúros technikai tudásról, remek rajzkészségről, összetéveszthetetlen iróniáról számot adó egyedi és sokszorosított grafikai lapjaival megbecsülést szerzett itthon és külföldön. A legjobbak között tartják számon. Babits, Karinthy, Krúdy, Szerb Antal, Weöres Sándor, Shakespeare, Molière, Cervantes, Balzac, Defoe, hogy csak néhányat említsünk a több százból - műveit illusztrálta remek linóleum- és fametszeteivel.

A megnyitó után az eltelt évtizedekről, örömekről és gondokról beszélgettünk Gyulai Líviussszal.

- Én is meglepődtem, hogy mennyien eljöttek mindkét kiállításra - mondja mosolyogva. Az ötvenes években sokat jelentett nekem a Cseh Kultúra Házának látogatása, ahol szabadabb szellemű alkotásokat lehetett látni, igazi remekműveket. Természetesen engem már akkor is az animációs filmek érdekeltek, s a lengyel kultúra bemutatói; így együtt modern is volt, amit megcsodálhattunk. Könyvben, képen lehetett érezni a szellem tiszta gondolatait, azt az örömet, hogy milyen jó megismerni egymás kultúráját és gazdagodni általa...

- *Hogyan születnek grafikai?*

- Meghatározó volt a kezdetek irodalmi élménye. Inspirált és a legnehezebb feladatokhoz is erőt adott gyönyörű magyar nyelvünkön a vers, a regény, a mese. A külföldiek is, akik közül nagyon sok klasszikust illusztráltam. Idomulnom kellett a szerzőkhöz, megidézni a különböző korokat és hangulatokat, különben is az emberiség kultúrtörténete mindig érdekelt, hogyan éltek eleink és mit csináltak.

- *Már főiskolás korában barátságot kötött Kondor Bélával. Hogyan emlékezik a fiatalon ellobbant, zseniális grafikusunkra?*

- Kondor eljött a főiskolára, hogy növendékeket keressen az Élet és Irodalom számára; rajzoljanak és egy kis pénzt keressenek. Nem voltam bent, társaim mondták, hogy a műteremben lévő rajztömbömet átnézte és elvitte magával. Mikor megtudta, hogy diplomamunkám Italo Calvino három története, az Európa Kiadótól kapott munkáját átadta nekem. Csodálatos gesztus volt ez tőle, baráti kézfogás.

- *Milyen emléket őriz Nagy Lászlóról?*

- Az Élet és Irodalomban jelent meg a legtöbb grafikám. Megismertem nagy költőinket, kortársaimat Ágh Istvánt, Buda Ferencet... Heti feladatot adott a lap, állandó gyakorlatot, hogy jót adjak be; könyvnapokon Laci kiküldött író portrékat rajzolni. Bizonyára ezek is hozzájárultak, hogy újabb munkákat kaptam a kiadóktól.

- *Számtalan kötetet illusztrált. Van-e legkedvesebb?*

- Nagy szeretettel gondolok Weöres Sándor Psychéjére. A meghökkentő, kissé erotikus szöveget nem pártolta az akkori kultúrpolitika. A Magvető Kiadónál mégis sikerült megjelentetni. Kicsit későn tudtam meg, hogy én fogom illusztrálni, így azután ilyen nyári kánikulában, mint most, éjjel-nappal csináltam. A legnagyobb öröm az volt, hogy a mester meghívott, látogassam meg. Teljes egyetértésben beszéltük meg a terveimet, ő régi kiadványokat mutatott, hogy milyenek képzelet közös munkánkat. Félttem, hogy nem valósul meg ez a zseniális és merész versfüzér, mert az a kor prűd volt és hazug. Boldog volt Weöres Sándor, amikor kezébe vette a szép könyvet. Jellegzetes cérnahangján megköszönte, kedves volt és végtelenül figyelmes, vékony és könnyű, mint egy kisfiú.

- *Kevesen tudják, hogy ön nagyszerű rajzfilmeket is készített.*

- Nagyon szeretek képekben mesélni. Jártam egy szabadiskolába Sopronban, ahol modell

után rajzoltunk, Ágoston Ernő kiváló művésztanár vezetésével. Rajzszenet rendeltünk, csomagolópapírt vettünk elő, amit fölfeszítettünk kovásszal és dolgoztunk késő estig... A hetvenes években váratlanul szóltak, hogy lenne-e kedvem animációs filmeket készíteni. Boldogan igent mondtam. Akkor rögtön azt a filmet akartam elkészíteni, amit csak most tudok megvalósítani, ha minden feltétel teljesül. Igazi Krúdy írás lesz, egy kicsit önvallomás is, a barátokról, Nyíregyházáról és Debrecenről. Helyette a Delfinia (1976) született meg, majd az Új lakók (1978), a Jómadarak (1979), a Jónás (1997) és Az én kis városom (2002). Korán megtanultam mestereimtől, hogy amit rajzolok, az ne legyen unalmas, a húsz perc pergő legyen, ötletes és vidám.

- *Rajzol, illusztrál, filmet készít, forgatókönyvet ír, kötetnyi gyerekverset is papírra vetett. Minek tartja magát?*

- Grafikus vagyok, könyvillusztrátor. Soha nem volt más vágyam, mint hogy a kapott műben az író igazi társa legyek. Azt kívántam mindig, hogy kicsit elidőzhessek munkáim világában, időben és térben a képzelet szárnyán szabadon tudjak utazni. Elmondjam örömeimet és fájdalmaimat, ha máshol nem, egy pusztá papírlapon.

- *Nemrégem ünnepelte hatvanötödik születésnapját. Készített-e számvetést?*

- Komolyabb számvetést nem. De úgy látom, azzal, hogy animációs filmeket is csinálhattam, fontosabb terveimet megvalósítottam. Így, hogy irodalmi mesélő hajlamaimat is kiélhettem, egy közösség nézheti és gazdagodhat általa, jóleső elégedettséggel tölt el.

- *Hogyan látja képzőművészetünk helyzetét?*

- Mikor én főiskolás voltam, természetes volt, hogy a modernnek mondott irányzatoktól elzárva éltünk. Egyszerű reprodukciókhoz nem jutottunk hozzá, nem ismertük az európai áramlatokat.

Mikor jöttek az első nyugati könyvek a főiskolához, a nagyobb múzeumokhoz, akkor kezdett kitágulni a látásunk, s kezdtünk eligazodni a nagyvilágban. Akiket fölfedeztünk: Van Gogh, Gauguin, Cézanne, annyira frissek voltak, mintha kortársaink lettek volna... A maiaknak könnyebb a helyzete, de nagyobb a veszély is, hogy a sok csapdában, a sok semmitmondó dologban eltévednek. Én hiszek a fiatalokban, a tehetségükben, az új évszázad üzeneteit is meg tudják fogalmazni.

- *Mai gyűlölködő világunkban mit tehet a művész „törékeny fegyverével”, a rajzzal?*

- Mindig azt mondom, irodalomban, zenében, vagy más művészeti ágban is, minden erőnkkel azon kell lenni, hogy a szépet mutassuk föl. Ez a feladata és kötelessége egy alkotó embernek. Nehéz körülmények között is születtek olyan alkotások, amelyek híven ábrázolták korukat, de a harmóniára való törekvés, mint legszebb emberi cél mindig ott bujkált a sorok közt, vagy a képeken. A reményt soha nem szabad feladnunk, a hitet, hogy egy-egy pillanatra megértjük egymást és békeség költözik a szívünkbe.

F.F.L.

(Várnegyed 2004. június 18.)

Rágógumi

Egyre csak azon rágódom,
miért van nekem annyi gondom.
Úgy szeretnek, majd megesznek,
a boltban engem keresnek,
mégis gondok aggasztanak...
vajon hova ragasztanak?

Gyulai Líviusz
